

УДК 342.951
DOI <https://doi.org/10.32782/39221401>

Кріцак І. Л.,
*аспірант кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету*

МЕДІАЦІЯ ЯК ФОРМА ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

MEDIATION AS A FORM OF PRE-TRIAL SETTLEMENT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL DISPUTES

У статті на досягнення мети дослідження, а саме визначення ефективності та доцільності інституту медіації як форми досудового врегулювання адміністративно-правових спорів здійснено: узагальнення наукових думок вчених щодо сутності медіації як форми (способу) вирішення адміністративно-правового спору; аналіз законодавчих засад реалізації процедури медіації щодо вирішенні таких спорів в досудовому порядку та висловлено окремі пропозиції щодо удосконалення такої процедури.

В результаті аналізу сучасних наукових досліджень, які присв'ячені питанням сутності, змісту та процедурам впровадження медіації як одному з альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів зроблено висновок що інститут медіації сприймається як: виключно досудова процедура вирішення спору за участю незалежного правника-конфліктолога – медіатора; як досудова процедура за участі медіатора, так і процедури вирішення спору за участі медіатора-суді на стадії підготовчого провадження; як діяльність судді-медіатора щодо судового вирішення спору з застосуванням процедури примирення сторін.

В результаті дослідження з'ясовано, що для належного урегулювання процедури досудового (позасудового) вирішення цих та інших категорій публічно-правових спорів в порядку медіації доцільно: розробити та прийняти Кодекс ділової та професійної етики медіатора, Типові правила проведення процедури медіації; створити Єдиний реєстр медіаторів, організацій та центрів, що надають послуги медіації України з розмежуванням діяльності відповідно до напрямку їх спеціалізації; а в перехідний період становлення медіації як позасудової процедури вирішення правових спорів, доцільно врегулювати процедуру врегулювання спору за участі судді-медіатора в главі Глава 4-1 КАСУ «Врегулювання спору за участю медіатора».

Ключові слова: *публічно-правовий спір, адміністративно-правовий спір, досудове врегулювання адміністративно-правових спорів, медіація як форма досудового врегулювання адміністративно-правового спору, адміністративно-правове регулювання, удосконалення адміністративно-правового регулювання.*

In the article, to achieve the goal of the research, namely, to determine the effectiveness and expediency of the institution of mediation as a form of pre-trial settlement of administrative-legal disputes, the following was carried out: a generalization of the scientific opinions of scientists regarding the essence of mediation as a form (method) of resolving an administrative-legal dispute; analysis of the legislative basis for the implementation of the mediation procedure for the resolution of such disputes in a pre-trial procedure, and specific proposals for the improvement of such a procedure were made.

As a result of the analysis of modern scientific studies, which are devoted to the issues of the essence, content and procedures of the implementation of mediation as one of the alternative ways of resolving public legal disputes, it was concluded that the institution of mediation is perceived as: exclusively a pre-trial dispute resolution procedure with the participation of an independent lawyer-conflictologist - mediator ; both the pre-trial procedure with the participation of a mediator and the procedures for resolving a dispute with the participation of a mediator-court at the stage of preparatory proceedings; as the activity of a judge-mediator regarding the judicial resolution of a dispute with the application of the procedure of conciliation of the parties.

As a result of the study, it was found that for the proper regulation of the procedure for the pre-trial (out-of-court) resolution of these and other categories of public-law disputes in the mediation procedure, it is advisable to: develop and adopt the Code of Business and Professional Ethics of the Mediator, Model Rules for Conducting the Mediation Procedure; to create a Unified register of mediators, organizations and centers that provide mediation services in Ukraine with delineation of activities according to the direction of their specialization; and in the transitional period of the establishment of mediation as an out-of-court procedure for resolving legal disputes, it is advisable to regulate the dispute settlement procedure with the participation of a judge-mediator in Chapter 4-1 of the Civil Procedure Code "Dispute Settlement with the Participation of a Mediator".

Key words: public-legal dispute, administrative-legal dispute, pre-trial settlement of administrative-legal disputes, mediation as a form of pre-trial settlement of administrative-legal dispute, administrative-legal regulation, improvement of administrative-legal regulation.

Актуальність теми статті. В передніх наукових дослідження ми дійшли висновку, що однією із сучасних і такою що має перспективи для розвитку формою досудового або позасудового вирішення публічно-правових спорів є медіація, тобто позасудова процедура врегулювання конфлікту (спору), яка здійснюється за допомогою (посередництвом) медіатора, як спеціально підготовленої нейтральної, незалежної, неупередженої фізичної особи, яка проводить медіацію. Такі перспективи відкриває відносно нещодавно прийнятий Закон України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року № 1875-IX (далі – Закон про медіацію) [1]. Попри те, що шлях до прийняття цього закону був доволі тернистим, адже за останні 5 років на розсуд Парламенту виносились різні проекти цього закону, був взятий за основу проект, розроблений та внесений Кабінетом Міністрів України за № 3504 від 19.05.2020 [2]. Закон визначив правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою. Його дія поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним. В той же час оскільки це базовий законодавчий акт, який заклав основи медіаційної процедури урегулювання конфліктних ситуацій, які потребують участі фахових посередників як в галузі права так і у сфері конфліктології, то його норми є недосконалими, деякі з них є суперечливими, щодо окремих виникають питання щодо дотримання принципу законності.

Стан дослідження проблематики статті. Аналіз сучасних наукових досліджень, які присвячені питанням сутності, змісту та про-

цедурам впровадження медіації як одному з альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів дає можливість виокремити науковий доробок в цій сфері таких дослідників як Сливки В.В., Білуги С.С., Боженко Н.В. Бортнікової А.Г., Корінного С.О., Проскуракової І. М. В різній мірі ними було досліджено етапи становлення медіації на теренах вітчизняної правової системи, виокремлено складності її впровадження та запропоновано власні підходи щодо перспектив адаптації апробованих зарубіжних моделей медіації в реалії вирішення публічно-правових спорів в Україні. В той же час аналіз їх наукових позицій дає можливість виокремити неузгоджені положення щодо сприйняття медіації як виключно досудової процедури вирішення публічно-правових спорів, або віднесення медіації як процедури досудового вирішення конфлікту за участю медіатора як незалежного фахівця в межах досудового провадження так і можливостей вирішення спору в судовому порядку за участі судді, як медіатора, що породжує неузгодженість їх правових позицій та конфлікти в правозастосуванні.

У зв'язку з цим, нижче на досягнення мети дослідження в межах цієї статті, а саме визначення ефективності та доцільності інституту медіації як форми досудового врегулювання адміністративно-правових спорів ми ставимо та плануємо вирішити наступні дослідницькі завдання: узагальнення наукової думки вчених щодо сутності медіації як форми (способу) вирішення адміністративно-правового спору; аналізу законодавчих засад реалізації процедури медіації щодо вирішенні таких спорів в досудовому порядку та висловленню своїх обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення такої процедури.

Виклад основних положень статті. Очевидним, що виходячи з предмету дослідження та прагнучи приділити увагу його складовим нижче ми не будемо наводити безліч наукових позицій щодо сутності медіатора у вирішенні адміністративно-правових спорів, звернемо увагу на сучасні науково обґрунтовані положення щодо цього.

Одним із перших монографічних досліджень способів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів на теренах сучасної наукової думки є дисертація Білуги С.С., в якій автором «запропоновано визначення досудового врегулювання адміністративно-правового спору як особливої примирювальної процедури узгодження позиції сторін адміністративного спору за допомогою судді-посередника (медіатора) шляхом проведення переговорів з метою прийняття компромісного рішення та задоволення інтересів сторін спору» [3, с. 16]. На нашу думку, автор допускається помилки ідентифікуючи медіацію як процесуальну форму врегулювання адміністративно-правового спору за допомогою судді-посередника, тобто сприймає медіацію як початкову стадію адміністративного судочинства. В той же час автор робить уточнення і зазначає, «що за своєю суттю медіація передбачає можливість вирішення публічно-правового спору за межами адміністративного судочинства, тому в перспективі має здійснюватись в досудовому порядку» [3, с. 16].

В свою чергу, з часом, Боженко Н.В. в межах монографічного дослідження наводить аргументи щодо виділення медіації як способу досудового вирішення адміністративних спорів, як процедура яка має здійснюватись незалежним посередником – медіатором (юристом-конфліктологом) засобом переговорів та досягненням компромісу [4, с. 18]. Більше того дослідницею запропоновано передбачити обов'язкове проведення медіації за окремими категоріями адміністративних спорів, до яких віднесені спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби; трудові спори про відновлення на роботі і стягнення заробітної плати; про виселення; про визнання права власності на житло в силу приватизації; про захист прав споживачів; про захист честі, гідності і ділової репутації; про стягнення податків і зборів; про стягнення заборгованостей по комунальних платежах; про відшкодування збитків від дорожньо-транспортної пригоди; пов'язаних з вихованням дітей» [4, с. 18].

Дуалістичну модель впровадження медіації пропонує Бортнікова А.Г., яка зазначає про можливість проведення медіаційної процедури

як в досудовому порядку з залученням сторонами або однією із сторін медіатора, як кваліфікованого правника здатного за допомогою проведення переговорів між сторонами конфлікту, керуючись правовими нормами досягти укладенням договору про вирішення конфлікту, так і можливості застосування процедури примирення в межах судового адміністративного процесу, яка завершується укладенням винесенням ухвали суддею про завершення провадження у справі з підстав досягнення примирення сторін спору [5, с. 206]. На користь судової медіації наводить аргументи в своєму дослідженні Корінний С.О., який вважає, що «коли адміністративно-правовий спір не був вирішений в досудовому порядку, зокрема на підставі процедур визначених Законами «Про звернення громадян», або «Про адміністративну процедуру», процедура вирішення його в досудовому порядку за участі медіатора не має перспективи, оскільки сторони мали достатньо підстав та можливостей щоб досягти примирення, а відповідно такий спір може бути вирішений тільки в судовому порядку суддею-медіатором в межах судової процедури вирішення спору за участю судді» [6, с. 203]. При цьому слід відміти що даний дослідник має рацію, адже по-сутті досудова медіація можлива виключно тоді коли є на те волевиявлення сторін, якщо ж такої згоди немає, то судова перспектива вирішення такого спору безальтернативна. Прибічницею дуалістичної моделі вирішення публічного спору через залучення медіатора, тобто або незалежного медіатора в досудовому порядку, або судді-медіатора в судовому порядку є Проскуракова І. М., яка виокремлює різновиди альтернативного вирішення публічно-правових спорів в адміністративному судочинстві залежно від законодавчого критерію: медіацію як способу позасудового врегулювання спору шляхом надання послуг посередництва; врегулювання спору за участю судді; примирення сторін за ініціативою однієї із сторін; досудовий адміністративний порядок вирішення спору відповідно до Закону «Про адміністративну процедуру» [7, с. 220].

Наукові положення щодо виокремлення медіації як виключно досудової процедури вирішення адміністративно-правових спорів сформовані в роботі Сливки В.В., який будучи

прибичником використання всього потенціалу позасудового вирішення спорів, приходять до висновків про необхідність прийняття Закону України «Про примирення сторін спору», який на доповнення до Закону про медіацію, більш детально б регламентував процедури примирення сторін через медіацію [8, с. 20]. Хоча ми відразу вказуємо за свої власні застереження щодо цього, адже наявність цих двох законів, які регулюють одне і теж саме правове явище призведе до конкуренції норм та до певного правового нігілізму.

Здійснивши аналіз положень вищевказаних та інших науковців, які дотично досліджували зарубіжну практику застосування механізму медіації при вирішенні публічно-правових спорів, можна прийти до висновку, що медіації в різних правових системах має свої альтернативні прояви у таких процедурних формах: 1) приватну медіацію (цілком незалежна від судового розгляду, її застосовують без подальшого судового процесу); 2) супутню судовому розгляду медіацію (ініційовану судом, але відбувається без подальшої участі суду в розв'язанні конфлікту); 3) судове посередництво (проводиться під час судового розгляду й містить консультації та допомогу юрисконсультів і адвокатів, але виключає участь судді, наділеного правовими судовими повноваженнями [9]. Такий зріз дає можливість прийти до висновків про ймовірну можливість існування різних форм та процедурних механізмів реалізації медіації як процедури примирення сторін адміністративно-правового спору, однак з одним припущенням, що ця процедура має позасудову правову природу, і не може регулюватись КАСУ.

Нижче на виконання завдань дослідження доцільно здійснити аналіз законодавчих засад реалізації процедури медіації щодо вирішенні публічно-правових спорів в досудовому порядку та висловити свої обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення такої процедури.

Правовою основою здійснення процедури медіації в адміністративних справах є прийнятий Закон «Про медіацію», який визначає правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою. Його дія поши-

рюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним. Правнича спільнота та сторони адміністративно-правового спору чекаю на остаточне запровадження цієї процедури, що значно знизить кількість публічно-правових спорів, спрямованих на судовий їх розгляд.

Так, відповідно до Закону фізичні та юридичні особи зможуть звернутись до медіатора для проведення медіації як до звернення до суду, третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, так і під час судового, третейського чи арбітражного провадження або під час виконання рішення суду, третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу [1].

Медіація має проводитись за взаємною згодою сторін медіації відповідно до принципів добровільності; конфіденційності; незалежності та нейтральності, неупередженості медіатора; самовизначення та рівності прав сторін медіації. Сторони спору матимуть можливість скористатись послугами професійного медіатора для його вирішення. Набути статус медіатора зможе будь-яка фізична особа, яка має вищу освіту та пройшла базову підготовку у сфері медіації в Україні або за її межами. Підготовка у сфері медіації становитиме не менше як 90 годин навчання медіатора, у тому числі 45 годин практичного навчання, та включатиме теоретичні знання та практичні навички щодо принципів, порядку та методик проведення медіації, правового регулювання медіації, етики медіатора, ведення переговорів та врегулювання конфліктів (спорів). Підготовку у сфері медіації здійснюватимуть заклади освіти, а також організації, що забезпечують проведення медіації, об'єднання медіаторів, суб'єкти господарювання будь-якої форми власності та організаційно-правової форми, що мають право надавати послуги у сфері медіації або організовувати їх надання відповідно до законодавства. Реєстри медіаторів зможуть вести

об'єднання медіаторів, організації, що забезпечують проведення медіації, а також органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які залучають медіаторів або послугами яких користуються.

Також Законом визначено права та обов'язки медіатора та сторін медіації, порядок проведення медіації, а також вимоги до договору про медіацію та до угоди про врегулювання конфлікту (спору) за результатами медіації.

Крім того, прикінцевими та перехідними положеннями Закону внесено зміни, зокрема, до Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) [10], якими визначено: в пункті 5 статті 47 «Процесуальні права та обов'язки сторін», що сторони можуть досягнути примирення, у тому числі шляхом медіації, на будь-якій стадії судового процесу, що є підставою для закриття провадження в адміністративній справі; в частині 1 статті 180 урегульовано, що під час підготовчого засідання суд з'ясовує, чи бажають сторони провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації, право суду оголосити перерву у підготовчому засіданні у разі якщо сторони прийняли рішення провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації, право суду зупинити провадження у справі у разі звернення обох сторін з клопотанням про зупинення провадження у справі у зв'язку з проведенням медіації, строк такого зупинення та можливість зупинити провадження у справі на стадії її розгляду по суті.

Перед початком медіації медіатор або суб'єкт, що забезпечує проведення медіації, здійснює підготовчі заходи із сторонами наявного або можливого конфлікту (спору), разом або окремо, для з'ясування можливості проведення медіації з метою запобігання виникненню або врегулювання конфлікту (спору), зокрема зустрічі, збирання та обмін інформацією, документами, необхідними для прийняття рішення сторонами конфлікту (спору) та рішення медіатора про участь в медіації, а також інші заходи, узгоджені між сторонами конфлікту (спору) та медіатором або суб'єктом, що забезпечує проведення медіації.

Медіація проводиться медіатором (медіаторами) з дотриманням вимог закону, договору про проведення медіації, правил проведення медіації та норм професійної етики медіатора.

Медіація припиняється: 1) укладенням сторонами медіації угоди за результатами медіації; 2) із закінченням строку проведення медіації та/або дії договору про проведення медіації; 3) у разі відмови хоча б однієї із сторін медіації або медіатора (медіаторів) від участі в медіації; 4) у разі визнання сторони медіації або медіатора (медіаторів) недієздатною особою або особою, цивільна дієздатність якої обмежена; 5) у разі смерті фізичної особи, яка є стороною медіації, або ліквідації юридичної особи, яка є стороною медіації; 6) в інших випадках відповідно до договору про проведення медіації та правил проведення медіації.

Сторони медіації зобов'язані: дотримуватися вимог цього Закону, договору про проведення медіації та правил проведення медіації; виконувати угоду за результатами медіації в порядку і строки, встановлені такою угодою; 3) виконувати інші обов'язки, визначені законом.

У договорі про проведення медіації зазначаються: відомості про медіатора (медіаторів), сторони медіації, а також про суб'єкта, що забезпечує проведення медіації (за наявності); строки та місце проведення медіації; мова (мови) проведення медіації; предмет конфлікту (спору); права та обов'язки учасників медіації; умови та порядок оплати послуг медіатора (медіаторів) та відшкодування витрат на здійснення підготовки до медіації та її проведення; умови конфіденційності інформації та наслідки її розголошення учасниками медіації; відповідальність медіатора (медіаторів) та сторін медіації за порушення умов договору про проведення медіації; порядок та підстави припинення медіації. Сторони медіації та медіатор (медіатори) можуть визначати й інші умови договору про проведення медіації.

В угоді за результатами медіації зазначаються: дата і місце укладення угоди; відомості про сторони медіації та їх представників; медіатор (медіатори), суб'єкт, що забезпечує проведення медіації (за наявності), реквізити договору про проведення медіації та/або правил проведення медіації; узгоджені сторонами медіації зобов'язання, способи та строки їх виконання, а також наслідки їх невиконання або неналежного виконання; інші умови, визначені сторонами медіації.

В угоді за результатами медіації сторони медіації можуть вийти за межі предмета конфлікту (спору), зазначеного в договорі про проведення медіації, або за межі предмета позову (заяви), якщо медіація проводиться під час досудового розслідування, судового, третейського, арбітражного провадження або під час виконання рішення суду, третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу. Угода за результатами медіації не повинна містити положень, що порушують права та інтереси інших осіб, інтереси держави або суспільні інтереси [11, с. 78].

Висновки. В результаті дослідження з'ясовано, що найбільш ефективним способом вирішення публічно-правових спорів про примусове вилучення (відчуження) майна з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб є медіація як один із альтернативних (позасудових) способів вирішення публічно-правових спорів за допомогою якої дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу за участі медіатора досягти згоди для вирішення їх спору, тобто є процедурою яка здійснюється за межами судового розгляду публічно-правового спору в порядку адміністративного судочинства але є дотичною процедурою судового

розгляду та може виникати та здійснюватись в процесі подання адміністративного позову та його судового розгляду, але в порядку процедури примирення здійснюваної у порядку визначеному Законом «Про медіацію». Для належного урегулювання процедури досудового (позасудового) вирішення цих та інших категорій публічно-правових спорів в порядку медіації доцільно: розробити та прийняти Кодекс ділової та професійної етики медіатора, Типові правила проведення процедури медіації; створити Єдиний реєстр медіаторів, організацій та центрів, що надають послуги медіації України з розмежуванням діяльності відповідно до напрямку їх спеціалізації. В той же час в перехідний період становлення медіації як позасудової процедури вирішення правових спорів, доцільно доповнити КАСУ окремою главою «Глава 4-1. Врегулювання спору за участю медіатора», в якій вписати виключно процедуру участі медіатора в судовому процесі, коли відкрито провадження в суді, розширити повноваження судді адміністративного суду щодо сприяння примиренню сторін на стадії підготовчого провадження; врегулювати процедуру медіаторства в конкретному спорі в договорі про проведення медіації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2022. № 7. Ст. 51.
2. Проект Закону про медіацію. № 3504 від 19.05.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення 20.01.2023)
3. Білуга С.С. Досудове врегулювання адміністративно-правових спорів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2015. 22 с.
4. Боженко Н. В. Адміністративно-правове забезпечення медіації як способу вирішення адміністративних спорів. Автореф. дис. канд. юрид. наук. спеціальність 12.00.07. Запорізький національний університет Міністерства освіти і науки України. Запоріжжя, 2018. 18 с.
5. Бортнікова А.Г. Правові засади застосування медіації як способу вирішення публічно-правових спорів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 286 с.
6. Корінний С. О. Впровадження медіації в адміністративний процес України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. (081 - Право). ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2019. 243 с.
7. Проскуракова І. М. Процесуальні особливості альтернативного вирішення публічно-правового спору в адміністративному судочинстві. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021. 300 с.
8. Сливка В.В. Примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». «Закарпатський інститут» ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Ужгород, 2021. 227 с.

9. Медіація в державах Європейського Союзу // Інформаційне агентство «Українське право». 2016. 26 черв. URL: https://ukrainepravo.com/in-ternational_law/european_union_law/mediatsiya-v-derzhavakh-evropeyskogo-soyuzu (дата звернення: 20.01.2023).

10. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (з наступними змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, 37. Ст. 446.

11. Бортнікова А. Г. Медіаційна угода, укладена за результатами вирішення публічно-правового спору в рамках позасудової медіації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Вип. 6. Т. 2. С. 77–80.